

Fericiților Martiri, care bine v-ați nevoit și v-ați încununat,
rugați-vă Domnului să se îndure spre sufletele noastre.

LUNA SUFLETELOR DIN PURGATORIU

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Revistă de spiritualitate și de cultură creștină a Societății
„EPISCOP DR. IOAN SUCIU”

Anul XXIV Nr. 11 (34) noiembrie 2019

Luna noiembrie, luna sufletelor din Purgatoriu

În luna noiembrie gândurile noastre sunt mai aproape de cei care „au plecat”, le împodobim mormintele cu flori, le luminăm și întârziem în preajma lor în rugăciune. Pe cei de dincolo de hotarele Pământului, am vrea să-i știm cu Cristos, cu Sfânta Fecioară, cu îngerii și sfinții.

Înfățișarea cimitirelor noastre din Ardeal, la 1 noiembrie, la Luminație, este neprețuită. Până târziu în noapte, cimitirele sunt numai iubire, lacrimi, lumină și rugăciune. Și noi suntem altfel atunci, ne simțim mai buni: aprindem o lumânare, lăsăm o floare peste un mormânt părăsit și șoptim o invocație pentru necunoscutul de acolo. În Polonia o astfel de imagine se vede oricând de-a lungul unui an, la noi, doar la *Luminație*. *Luminație* sau *Ziua morților* (*commemorazione omnium defunctorum* - *pomenirea tuturor credincioșilor răposați*) este în 2 noiembrie în calendarul romano-catolic, dar în cea mai mare parte a Ardealului amintirea celor morți se face la 1 noiembrie. O fac catolicii de ambele rituri, o fac și ortodocșii, o facem împreună.

Suntem creștini și credem în viața veșnică, în întoarcerea la Creator, o întoarcere în care suntem primiți cu tot ce am fost în lume. De aceea repetăm învățătura Bisericii: „Cei care mor în harul și prietenia lui Dumnezeu, dar imperfect purificați, deși sunt siguri de mântuirea veșnică, suferă după moarte o purificare ca să dobândească sfințenia necesară pentru a intra în bucuria Cerului. Biserica numește Purgatoriu această purificare finală a celor aleși, care este cu totul deosebită de pedeapsa celor osândiți. Biserica a formulat învățătura de credință despre Purgatoriu mai ales la Conciliile din Florența -1439- și din Trento -1545-1563- („Catehismul Bisericii Catolice”, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 1993, p.229).

Pentru sufletele din Purgatoriu ne rugăm întotdeauna, cu atât mai mult în luna noiembrie - rugăciunea pentru cei morți s-a practicat din cele mai vechi timpuri, din Biserica primară. Pentru a veni în ajutorul sufletelor din Purgatoriu, pentru ca ele să poată ajunge la „vederea fericitoare a lui Dumnezeu”, Biserica recomandă rugăciunea, pomana, indulgențele, faptele bune și mai ales Sfânta Liturghie.

P.S.S. Vasile Hossu (1919-1997) ne amintea un adevăr al Bisericii, anume că sufletele care sunt ajutate de noi, la rândul lor, ne ajută și ele. Între rugăciunile destinate acestor suflete, Preasfinția Sa menționa „Novena către Fecioara Maria, Regina Purgatoriului, Litania pentru cei morți și Sf. Rozariu.

E noiembrie... Mormintele sunt acoperite cu crizanteme, lumină și rugăciuni... Unii dintre oamenii secolului trecut nu au morminte... Așa a fost istoria, dar noi, cei în viață să-i avem în gând și rugăciune pe toți: „Odihna cea veșnică dă-le-o lor, Doamne, și lumina cea fără de sfârșit să le strălucească lor. Să se odihnească în pace!”

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Despre rugăciune

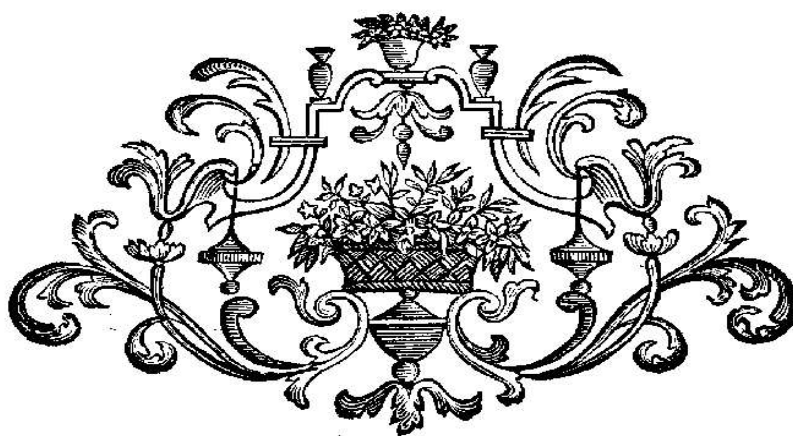
Nu înțelegem destul în ce stă rugăciunea, sau nu înțelegem destul de bine în ce stă desăvârșirea noastră; numai așa se poate întâmpla că adesea credem că am făcut minuni, când n-am făcut nimic și, dimpotrivă, când ne-am împlinit bine datoria, credem că nu am făcut nimic. Câștigăm din rugăciune rodul atunci când trăim în adevăr și dreptate și suntem pildă pentru aproapele, chiar dacă nu am făcut o rugăciune foarte bună.

Părintele spiritual

din Alfonso Rodriquez, SJ

“Calea Desăvârșirii Creștine”, vol. I,

Oradea 1933

S U M A R

Editorial.....	2	Cu Fericitul Vladimir Ghika în	
”Ofensiva rugăciunii”.....	4	seninul bucuriei dăruite.....	14
”Rămâi cu noi, Doamne!”	5	Despreîngeri.....	16
Pagini bilingve.....	10	Umblare, stare.....	19
Indulgența plenară		Rugăciune către	
pentru cei răposați.....	13	sfântul înger păzitor.....	20

„Ofensiva rugăciunii”

„Deoarece în multe părți se înmulțește năzuința ateilor militanți, credem potrivit să compensăm cât mai mult posibil, în profitul lumii întregi, prin rugăciune și reparare, atentatele împotriva maiestății divine” (Sf. Părinte Papa Pius XI).

Din Roma se recomandă recitarea acestei rugăciuni. În multe Congregații se rostește la sfârșitul ședințelor: „Sfinte Arhanghele Mihail, tu, care ai înflăcărat de râvnă pentru slava dumnezeiască, ai prăbușit în iad spiritele răzvrătite, fă ca și noi, aprinși de aceeași râvnă, să combatem îndrăzneala grozavă care ridică împotriva lui Dumnezeu pe atâția din contemporanii noștri, fă să concentrăm toate puterile noastre în a mări slava lui Dumnezeu”.

„Lumea merge rău. Va merge bine când vom voi, și vom voi numai când ne rugăm”.

„Între puterile nevăzute care prezidează destinele lumii, rugăciunea e cea dintâi”.

„O parte din țara noastră trebuie să stea în genunchi ca odată să o ridice pe cealaltă”.

„O lume întreagă e legată de bătăile inimii tale”.

Să ne rugă, tinere frate, numai așa intrăm în curentul Puterii care creează,

restabilește și menține lumea. Rugăciunea e marea ofensivă împotriva păcatului.

Fericitul Ioan Suci

„Rămâi cu noi, Doamne!”

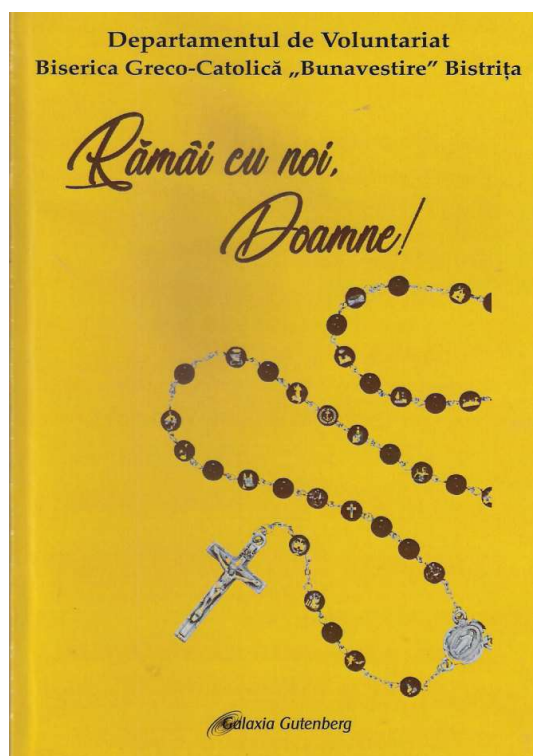
Persecuția Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică și martiriul Episcopilor și preoților ei este astăzi istorie.

Deschidem istoria, întoarcem filă după filă, trecem peste date și decrete și ne oprim asupra acelor cuvinte tulburătoare care dau viață istoriei credinței, al cărei crez era fundamental, cunoscut și trăit profund, cuprins și exprimat limpede de Fericitul Episcop Martir Iuliu Hossu: „**Credința noastră este viața noastră**”.

Volumul **Rămâi cu noi, Doamne!** realizat de „Departamentul de Voluntariat - Biserica Greco-Catolică „Bunavestire” Bistrița, editat de Galaxia Gutenberg, 2019, este o astfel de „istorie”, o istorie „**prin mărturii de credință**”.

Cartea adună mărturiile unor greco-catolici care au trăit în Biserica Unită înaintea anului 1948, an în care Biserica a fost scoasă în afara legii, au trăit și în anii când devenise Biserica Tăcerii. Toți acești mărturisitori se disting printr-o credință catolică ce nu a cunoscut îndoiala, nu s-a clătinat în timpul prigoanei, dimpotrivă, prin ei și alții asemenea lor, a fost transmisă, preluată și trăită, încât volumul cuprinde și mărturii ale unora dintre aceștia.

Rămâi cu noi, Doamne! este un volum gândit să apară în așteptarea

beatificării Episcopilor Martiri greco-catolici, drept omagiu pentru jertfa lor, a preoților, a credincioșilor și a Cardinalului Iuliu Hossu..

Intrarea în conținutul cărții se face prin cuvinte - introductive ce aparțin mai multor personalități. În primul rând este **Cuvântul înainte** al P.S.S. Florentin, Episcop de Cluj-Gherla, urmat de **Două aripi spre cer și rana dintre ele**, textul doamnei Ana Blandiana, **Modele de slujire**, cuvântul Pr. Ioan Vasile Frișan, parohul Bisericii „Bunavestire” și protopop al Protopopiatului Greco-Catolic Bistrița, **Gânduri de voluntar** al doamnei Rodica – Silvia Botezatu și **Dovezi grăitoare** al doamnei Marieta Simina Tătar, coordonatoarele volumului, și se încheie cu **Datorie**,

(continuare în pag. 6)

(urmare din pag. 5)

textul doamnei Monica Iușan.

P.S.S. Florentin Crihălmeanu consideră mărturiile vii din volum **„ca paragrafe ale unor istorii nescrise, ce acum iese la lumină”**, cu **„portrete spirituale”** ale mărturisitorilor lui Cristos, care impresionează prin **„perseverența în credință”** și fidelitate față de Vicarul lui Cristos. Preasfinția Sa citează din ultima predică a Episcopului Iuliu Hossu rostită la Mănăstirea Nicula și lasă binecuvântarea arhierească peste autori și cititori.

În paginile sale de început, Părintele Ioan Vasile Frișan aduce imaginea episcopatului greco-catolic din anul 1948 - a Sfinților noștri Martiri -, al Crezului lor cuprins în cuvintele Episcopului Hossu: **„Credința noastră este viața noastră”**. Preluat acest Crez în societatea de azi, s-ar putea da îndreptățire tuturor speranțelor de Bine pentru Biserică și țară. Ca tinerii să cunoască și vârstnicii să nu uite, Părintele amintește cuvintele de prețuire pentru Biserica noastră, rostite de Papa Pius al XII-lea: **„Isus a avut doisprezece apostoli și unul dintre ei a trădat, Biserica Greco-Catolică din România a avut doisprezece Episcopi, și nu a trădat niciunul”**.

Orice întâlnire cu poeta și scriitoarea Ana Blandiana, orice întâlnire cu scrisul ei este o bucurie, ne atrage sufletul ei bun, apreciem operele ei pline de umanitate. În

Două aripi spre cer și rana dintre ele, mărturiile sunt **„povestiri din confesional”**, adică adevăruri purtate în suflet, adevăruri tulburătoare, mărturisite ca în fața lui Dumnezeu. Prin ele, **„povestitorii reușesc să reconstruiască din amintiri Biserica Greco-Catolică din ultimii ani de dinainte de 1948.”**

Dintre multele „povestiri din confesional”, părăsirea forțată a bisericilor de către preoții greco-catolici a impresionat-o puternic, despărțirea dureroasă de Altar **„...cum o făceau cufundați în lacrimi, sărutând de rămas - bun icoanele și ușile împărătești: cum se opreau în ușă, întorcându-se pentru a mai putea privi pentru ultima oară biserica...”** Îi aștepta apostolatul în clandestinitate și închisorile... În numele Binelui pentru care niciodată nu obosește să lupte, Poeta evocă prietenia dintre tatăl său, preot ortodox, și preoții greco-catolici, cu speranță că această atitudine creștină ar mai fi posibilă în pofida rănilor făcute Bisericii Unite.

În **Gânduri de voluntar**, doamna Rodica-Silvia Botezatu afirmă că scoaterea în afara legii nu a putut distruge Biserica Greco-Catolică. Episcopii și preoții din închisori și credincioșii în clandestinitate au făcut ca Biserica **„să pulseze”** neîncetat, încât **„viitorul ei n-a luat niciodată pauză”** - în ianuarie 1990, în Biserica fără ziduri, cu Altarul sub Cerul lui

(continuare în pag. 7)

Dumnezeu, preoții și credincioșii din Bistrița, în libertate, și-au continuat viața de credință.

Proiectul cărții **Rămâi cu mine, Doamne!** a fost inspirat din Centenarul Unirii și momentul comemorativ **Anul Iuliu Hossu**, în dorința de a cunoaște adevărul istoriei Bisericii noastre. Trei generații, persoane a căror vârstă depășește nouăzeci de ani, aduc mărturii, în 20 de texte, despre viața Bisericii Greco-Catolice. Acestora, Doamna Rodica-Silvia Botezatu le mulțumește, pentru că „**ne-au permis să intrăm în intimitatea sufletului lor, lăsându-și amintirile dragi drept câmp deschis de cercetare și asalt, uneori agresiv și turburent**”.

În introducerea sa, Doamna Marieta-Simina Tătar subliniază câteva adevăruri esențiale: „**Credința trăită în Biserica Greco-Catolică a fost sprijin și întărire pentru românii din Ardeal...**” În fruntea Bisericii Greco-Catolice au fost întotdeauna păstori înțelepți și cu har de a transmite credința, încât „**întâlnirea credincioșilor cu acești mari ierarhi ai Bisericii, le-a marcat viețile**”. Oamenii credeau în Dumnezeu și în dreptatea Bisericii Sale, Biserica Greco-Catolică, iar trecutul Bisericii Române Unite cu Roma a fost atunci și este și acum mândrie și îndemn de a trăi cu demnitate.

Înainte de a intra în „**povestirile din confesional**”, reținem și subliniem afirmația-concluzie a doamnei

Monica Iușan: **Cartea Rămâi cu mine, Doamne!** este o datorie împlinită pentru Biserica Greco-Catolică, pentru care s-au sacrificat Episcopii, preoții și chiar unii membri ai familiilor mărturisitorilor.

Volumul este alcătuit din trei părți: Partea I: **Voci**, Partea a II-a: **Zestre**, Partea a III-a: **Amintiri și Epilog** - 22 de mărturisiri directe sau redată de dl. Teodor Sângeorzan.

Mărturisirile din Partea I aduc în prim-plan pe Episcopul Iuliu Hossu, pe preoții săi și pe credincioșii greco-catolici ai anului 1948.

Sunt gata pentru orice suferință deschide șirul mărturisirilor, cu P.S.S.Iuliu Hossu, la Milaș. După Sf. Liturghie celebrată de Episcop, la întrebarea presantă despre iminenta persecuție a Bisericii, răspunsul P.S.S. Hossu preciza fără echivoc: „**...nu se poate ceda nimic, nici în mod direct, nici mascat, în probleme de credință**” (Departamentul de Voluntariat, „Rămâi cu mine, Doamne!”, Galaxia Gutenberg, 2019, p.29)

Mărturisirea Părintelui Grigore Zăgrean din parohia Șopteriu aduce cititorului imaginea primelor zile ale persecuției, care sunt și primele zile de viață a Bisericii în clandestinitate. Refuzând trecerea la ortodoxie, este scos din biserică și din casa parohială, dar celebrează Sf. Liturghii în casele din sat. „**Acolo veneau credincioși și**

(continuare în pag. 8)

din localitățile din jur, să participe la liturghie și la alte servicii religioase: oamenii erau derutați și îngrijorați”, își amintește Părintele. Preotul ortodox adus în sat a găsit o biserică fără credincioși. Cu studii în Germania și Franța, om luminat, îi spune Pr. Zăgrean adevăruri la care nu s-a așteptat: **„...trebuie să recunosc superioritatea cultului catolic față de orice cult din lume! Te previn că vei avea foarte mult de suferit!”** la care eu i-am răspuns: **„Sunt gata pentru orice suferință, chiar și cu sacrificiul vieții, pentru convingerile mele de credință”** (Op. cit., p.31).

Ne-am întâlnit ... să ne despărțim reînvie, prin cuvintele doamnelor Biriș Eugenia și Groza Maria, ultimul pelerinaj greco-catolic la Nicula, de Sfânta Maria Mare a anului 1948. Timpul nu a putut șterge nimic din ceea ce s-a trăit acolo de credincioși și Episcop, și nici mărturisirea sa: **„Dragii mei creștini, asupra Bisericii noastre se ridică nori grei. Ne vor scoate din bisericile noastre și ne vor batjocori, dar să fim tari în credință. Să vă rugați lui Dumnezeu și pentru noi. Dumnezeu ne încearcă credința, vom fi puși la încercare, să nu cedăm, să nu ne lăsăm credința, murim pentru credința în Dumnezeu și în urmașul Sfântului Petru, Papa de la Roma”.** Apoi a coborât între oameni, clopotele băteau neîncetat, plângeau oamenii,

plângea Episcopul.

Episcopul Hossu a rămas în amintirile celor care l-au cunoscut, și amintirile și obiectele mici, neînsemnate erau privite ca mari valori dacă au fost atinse de prezența Sfântului Episcop. Cele mai multe amintiri sunt de la vizitele canonice. Carul care l-a purtat pe Episcop în comuna Tăure, fiind nou, Preasfinția Sa l-a binecuvântat, abia apoi carul tras de boi, la pas domol, a pornit spre sat. Tăvălugul comunist lăsându-se peste lumea noastră, carul trebuia predat CAP-ului, dar familia proprietară a refuzat: **„În prezent mai există piese din acest car special pentru familia noastră. Ele sunt amintiri la care ținem mult, despre prezența Episcopului Iuliu Hossu la noi în sat”** (*Carul binecuvântat*).

Sfințenia Episcopului Hossu era recunoscută, la fel ca intervențiile sale miraculoase. În timpul celui de al Doilea Război Mondial, Octavian Harișan, copil atunci, își avea tatăl pe front, apoi rănit grav și cu o complicație la ochi. Întoarcerea acasă și recăpătarea vederii s-a înțeles a fi miracolul Sfântului Episcop: **„Nu m-am întâlnit cu Episcopul Iuliu Hossu, dar m-am simțit legat spiritual toată viața, cu o legătură adâncă, firească și care nu are nevoie de explicații. L-am simțit aproape, sprijin și ajutor în toate încercările vieții”** (*Sfântul meu*).

(continuare în pag. 9)

În perioada domiciliului obligatoriu la Curtea de Argeș, cu greu unii preoți sau credincioși, foarte curajoși, reușeau să ajungă la Episcopii supraviețuitori Sighetului. Fiind vizitat de dl. Silași Aurel, acesta l-a găsit pe Iuliu Hossu în rugăciunea zilnică pentru o parohie a diecezei sale - era chiar cu rugăciunea pentru parohia de la Moruț, comuna Matei, de unde venea chiar el. Episcopul s-a bucurat auzindu-l vorbind despre preoții și credincioșii rămași fideli, s-a bucurat pentru „pâinea și vinul” primit. Din destăinuirea făcută dl. A. Silași, reies multe suferințe la care Episcopii au fost supuși. Episcopul a povestit **„cum a fost arestat, bătut la tălpi și în cap, cum i s-a propus să treacă la ortodocși în schimbul unei funcții mari în ierarhia Bisericii Ortodoxe”** (*Am ajuns cu rugăciunea*).

Portretul Episcopului Hossu se îmbogățește cu fiecare amintire. După ieșirea din închisoarea din Sighet, fiind la Curtea de Argeș, cu domiciliul obligatoriu, un colonel i -a propus să-și aleagă o localitate unde să se stabilească - adevăratul domiciliu era Reședința Episcopiei Greco-Catolice din Cluj -, refuzul a venit imediat, dar și răspunsul: **„Dacă nu se poate să mă duc acolo, atunci rămân aici!”** Nici la Roma nu a plecat, deși, creat Cardinal, ar fi putut - a rămas cu credincioșii săi. În detenție s-a sfârșit viața pământească a Episcopului Hossu și cele din urmă cuvinte spuse

sunt testamentare: **„Lupta mea s-a sfârșit, a voastră continuă!”** (*Ultima întâlnire*).

Volumul readuce alături de Episcopul Hossu și pe Episcopii Vasile Aftenie, Tit Liviu Chinezu și pe Episcopul Ioan Suciu, Episcopul Tinerilor, în același apostolat de apărare a Bisericii prigonite, **„model de ceea ce înseamnă credință, jertfă și iubire.”** Când a fost închisă Catedrala din Blaj, celebra Sf. Liturghii în „Capela Arhierilor”, încurajând credincioșii pentru lunga „Vinere Mare” pe care o trăiau. Predica din sat în sat același cuvânt, același îndemn. Odată **„i-au rupt lanțul cu crucea de pe piept și l-au aruncat într-o mașină-dubă, apoi l-au scos din sat și mai vorbeau unii oameni că în dealul Coprului l-au scos din mașină și l-au bătut până ce l-au făcut tot sânge și a leșinat de au crezut că a murit...”** (*În ascuns*).

Zestre, Partea a II-a. În acest capitol, **„povestirile din confesional”** vorbesc despre „zestrea” Bisericii Greco-Catolice. Sunt multe bunurile, e mare „zestrea”, și toată e dar de la Dumnezeu: Credința, Personalitățile, Familia și Școlile. Credința neabătută a fost sădită în inimi de Episcopi și preoți, Iuliu Hossu a fost unul dintre aceștia: **„Au fost mulți oameni cărora atingerea de credință a Episcopului Hossu le-a marcat viețile. Acești oameni au trăit și ei, ca și Episcopul**

(continuare în pag. 12)

“C’est ce que derange qui fait vivre”

Cardinal Alexandru Todea

„Chânes et terreur”

- Un eveque dans les geoles communistes -

Mgr. Ioan Ploscaru

De temps en temps, la vitre quadrilliee de barreaux me ramene a la realite nue de la cellule. Le froid penetre partout et me donne un sentiment d'impuissance. Les barreaux me maintiennent eloigne du monde.

Un an de plus a passe. Le temps s'ecoule avec ses lois dures et apres comme une goutte dans l'ocean de l'eternite.

Nous sommes en 1952. Pour ceux des noires prisons, rien n'a change. Des yeux pleins de larmes regardent dans la solitude vers le ciel: „O, toi, Seigneur, pour l'annee qui vient, donne naissance a une ere nouvelle”.

Attente vaine.

Le printemps est revenu. Le reveil de la nature sous la tiedeur du soleil redonne vie a l'ame, mais avec une touche ineffacable de melancolie. Mon imagination m'emporte sous un cerisier en fleurs ou dans les champs aux couleurs vives sur un fond frais de verdure printaniere.

C'est l'Annonciation. Pour chacune de ses fetes, je m'efforçais de temoigner a l'Immaculee toute l'affection de mon cœur, malgre l'isolement de la cellule nue. J'etais heureux en quelque sorte. Le ciel entier était avec moi.

Pendant ces deux annees d'isolement total a Sighet, j'affirme ne m'etre jamais ennuye. A part de breves interruptions que je raconterai dans les chapitres suivants, je passais mon temps a mediter, a etudier la nature - autant que me le permettaient les barreaux - et a composer des vers que je me repetais pour ne pas les oublier, mais sans jamais avoir l'espoir de les retranscrire un juor.

Quand on me renvoya dans une cellule avec d'autres prisonniers, je regrettai presque ma solitude et l'ambiance dans laquelle je l'avais vecue.

J'ai connu d'autres periodes d'isolement au cours desquelles j'ai toujours conserve mon programme de priere; au moment du repos, d'autres vers me venaient que je fixais dans ma memoire, remplissant ainsi le vide de ma solitude.

(a suivre)

„Ceea ce ne deranjează ne face să trăim”

Cardinal Alexandru Todea

„*Lanțuri și teroare*”

- Un Episcop în închisorile comuniste -

Episcop Ioan Ploscaru

Din când în când, geamul pătrătit de gratii mă trezește la realitatea crudă a celulei. Frigul pătrunde peste tot și-mi dă un sentiment de neputință. Gratiile mă despart de lumea din afară.

A mai trecut un an. Timpul curge cu legile-i dure și aspre, ca un picur în oceanul eternității.

Suntem în anul 1952. Pentru cei din negrele închisori, nu s-a schimbat nimic. Ochi înlăcrimați în singurătate privesc spre Cer: „Dă, Tu Doamne, în anul ce-o să vină, începutul unei alte ere...”

Așteptare zadarnică.

A sosit iarăși primăvara. Trezirea naturii sub soarele călduț înviorează sufletul, dar cu o notă pregnantă de melancolie. Imaginația mă poartă sub un cireș în floare sau la câmpiile viu colorate pe fondul proaspăt al verdelui de primăvară...

E Bunavestire. De Sărbătorile Preacuratei, căutam să-i mărturisesc toată afecțiunea inimii mele, dincolo de izolarea din celula goală. Eram oarecum fericit. Cerul întreg era cu mine.

În acești doi ani de singurătate totală de la Sighet, mărturisesc că nu m-am plictisit deloc. Cu mici întreruperi, pe care le voi istorisi în capitolele următoare, îmi petreceam tot timpul meditănd, studiind natura - atât cât îmi permiteau gratiile - și construind versuri, pe care le repetam, ca să nu le uit, dar fără să am vreo speranță că le-aș putea transcrie vreodată.

Când m-au mutat cu alții, aproape că am regretat singurătatea și mediul în care am trăit în izolare.

Perioade de singurătate am mai avut în alte închisori, dar totdeauna mi-am păstrat programul de rugăciune, iar în timpul de relaxare, alte rime apăreau și se fixau în memorie, umplând astfel golul izolării mele.

Dar, mai presus de toate, am dorit să împlinesc voința lui Dumnezeu, în locul și împrejurarea în care El mă voia. Această abandonare în Voința divină mi-a dat o pace liniștită și încrezătoare tot timpul detenției mele. (va urma)

(urmare din pag. 9)

lor”, aceeași credință aducătoare de har. (*Mulțumită și jertfă*).

Portretele preoților îmbogățesc sufletul cititorilor. Astfel, portretul profesorului de franceză, preotul iezuit Ioan Lazăr, amintește icoana unui sfânt. Celebra Sf. Liturghie ignorând realitatea imediată, cu „o profunzime și trăire”, greu de întâlnit. Prețuit de Episcopii Alexandru Todea și de Ioan Dragomir, a apărut existența Bisericii Greco-Catolice și, în închisoare sau în clandestinitate, a fost Preotul lui Cristos și al Bisericii Sale, încât viața sa **„oferă câteva probe spre o eventuală sanctificare”** (*Dar de la Dumnezeu*).

Partea a III-a: **Amintiri**, cuprinde „mărturisirea” Pr. Coriolan Mureșan din Dublin (Irlanda). Mărturisirii, pe care o numim pagină - sinteză a destăinuirilor din volum, îi surprindem și o nota „testamentară”. Cuvintele vorbesc despre credința trăită de câteva generații - familia Părintelui - „o credință sub semnul continuității, indiferent de datul istoriei, dar întotdeauna apărută de ce era dușmănos.

„Am crescut cu amintirile membrilor familiei și ai celor apropiați despre Cardinalul Iuliu Hossu”, ne spune Părintele. Pentru copilul care a fost, tabloul Cardinalului a însemnat începutul. Era pe un perete din sufrageria bunicilor, loc de neclintit - bunicul era preot greco-catolic în comuna Cuzăplac (Sălaj).

De la Cardinal, prin bunici, s-a născut în suflet credința, iubirea față de Biserica Greco-Catolică și un anumit fel de a fi. Bunicul a fost format de Episcopul Hossu și, ca preot, **„a continuat să întărească ce s-a primit și să dea mai mult loc rugăciunii”** în viața personală și a credincioșilor, și **„ceea ce s-a sădit atunci în suflete a rămas peste ani”**. În perioada persecuției Bisericii Greco-Catolice, bunicul, mulțumindu-i lui Dumnezeu, repeta: **„nimeni nu a părăsit credința catolică la Cuzăplac. Nu a trecut niciunul”**. Credincioșii lui nu s-au lăsat înșelați nici atunci când autoritățile le-au cerut să semneze pentru a primi ajutoare, în realitate o modalitate falsă de a-i trece în Biserica Ortodoxă.

Modelul vieții de credință pentru familie a fost și continuă să fie Episcopul Iuliu Hossu: de la bunic, a trecut la tatăl Părintelui, preot și el, care, riscându-și libertatea, când, ignorându-se adevărul, se vorbea de trecerea greco-catolicilor la ortodoxie, susținea că nu se poate vorbi de **„trecere cu pistolul la tâmplă”**.

Cartea **Rămâi cu noi, Doamne!** este o pagină din istoria credinței noastre, a greco-catolicilor, credință ce înâmpină obstacole în calea ei, dar Dumnezeu înlătură răul și ne luminează calea și Sfinții Episcopi Martiri ne sunt însoțitori.

Otilia BĂLAȘ

Indulgență plenară pentru cei răposați

Luna noiembrie este dedicată credincioșilor răposați. Creștinii vor putea obține indulgență plenară pentru cei răposați din după-amiaza zilei de 1 noiembrie (ora 12.00) și până în ziua de 2 noiembrie dacă, fiind spovediți, împărtășindu-se și vizitând o biserică, vor spune Tatăl Nostru, Crezul și Născătoarea de Dumnezeu la intenția Sfântului Părinte.

Indulgența plenară se poate obține în aceleași condiții pentru cei răposați și în perioada 1-8 noiembrie, vizitând un cimitir cu devoțiune și spunând rugăciuni pentru cei răposați.

Este bine cunoscut faptul că Indulgențele plenare au ca rod ispășirea pedepselor temporare pentru păcatele deja iertate prin Taina Spovedaniei, și se pot aplica fie pentru propria persoană,

fie pentru sufletele din Purgator. Dacă Indulgența parțială șterge o parte a pedepsei vremelnice ce se cuvine în urma săvârșirii păcatelor, Indulgența plenară, în schimb, șterge cu totul această pedeapsă vremelnică, ambele Indulgențe fiind obținute prin lucrarea Bisericii în virtutea puterii de a lega și a dezlega ce i-a fost acordată de Mântuitorul Isus Cristos.

Trebuie amintit și faptul că, în virtutea comuniunii sfinților, autoritatea Bisericii a stabilit ca Indulgența plenară obținută de creștinii mânați de o autentică părere de rău, să poată fi aplicată și pentru cei răposați. În felul acesta, se subliniază în aceeași Constituție Apostolică *Indulgentiarum* doctrina, credincioșii își manifestă dragostea pentru cei dragi adormiți în Domnul, și, ridicându-și ochii la ceruri, vor acționa cu mai multă înțelepciune în lucrurile lumești.

www.e-communio.ro

Noiembrie:

Cu Fericitul Vladimir Ghika în seninul bucuriei dăruite

Motto: „O tăcere de bucurie străbate Universul de la un capăt la altul.- Taci!- Și lasă-o să treacă și prin tine - din plin.” (Fer. Vladimir Ghika)

Ne dorim să stăm puțin ,lună de lună, împreună cu Fericitul Vladimir Ghika, pentru a ne împătrtăși de darul neprețuit care a fost și este, darul lui Dumnezeu făcut și nouă, românilor, prin personalitatea sa uimitoare, prin scrierile lui ce surprind atât de firesc ADEVĂRUL și ți-l transmit îmbucurându-te, prin felul în care a știut să trăiască...și să moară. Să-l citim, să-l ascultăm cu iubire și zâmbet cald de aprobare, pe acest **„profesor de speranță”**, cum s-a numit singur, în ultima scrisoare trimisă fratelui său, și cum apare pe coperta unui volum bine documentat despre viața și opera sa.*

Este noiembrie, luna „tristă” a comemorării celor pe care i-am iubit și nu mai sunt aici, alături de noi... Luna tristă a stingerii culorilor din natură, a frigului care ne trimite tot mai mult în izolarea caselor, dar și unii spre alții în posibile taifasuri mai lungi...(depinde de noi cum o percepem), e luna în care începem să ne căutăm „roadele”, împlinirile și neîmpinirile de peste an, și, uite, această lună începe cu „Sărbătoarea tuturor Sfinților”. Să

vedem ce ne spune Sfântul nostru drag, cum să privim la această zi: **„Cea mai potrivită cale de a-i sărbători pe sfinți este aceea de a le semăna lor. De ce n-am încerca să trăim ca ei, fie și numai o zi, de ziua lor.”** Putem continua să-l cităm din selecția de cugetări pe care obișnuia, în cursul aglomeratelor sale zile, să le noteze pe mici bucățele de hârtie. Fiecare gând notat este pentru noi o șansă de a ne cerceta cugetul și de a învăța despre noi și viața pe care suntem chemați să o trăim în felul nostru unic, dar îndreptându-ne spre aceeași Lumină.

„Viața este altceva decât o visam, mai ales pentru că și noi suntem altfel decât ne credeam.”

„Privește în urmă doar pentru a fi iertat ... pentru a ierta... și binecuvânta.”

„Prezentul e numele căii care duce spre cer.”

„Este oare altceva prezentul decât privirea lui Dumnezeu?”

„Dinspre Dumnezeu, fiecare clipă e sfințită.

Dinspre noi, fiecare clipă ar

(continuare în pag. 15)

(urmare din pag. 14)

putea fi sfințită.”

**„Mulțumește-i   lui
Dumnezeu pentru ceea ce îți dă.
Mulțumește-i pentru ceea ce
ți-ar putea lua, dar nu o face.
Mulțumește-i pentru toate câte
îți rezervă.”**

Să încercăm să ne bucurăm
de fiecare zi, să ne bucurăm de
frumusețea din noi și din jur, să
trăim în seninul bucuriei, așa cum
ne învață și acest sfânt drag și să
ne rugăm sincer, din toată inima,
trăind bucuria, muncind pentru
ea: **„Doamne, fă ca rugăciunile
mele să devină adevărate acțiuni
și acțiunile mele adevărate
rugăciuni.”**

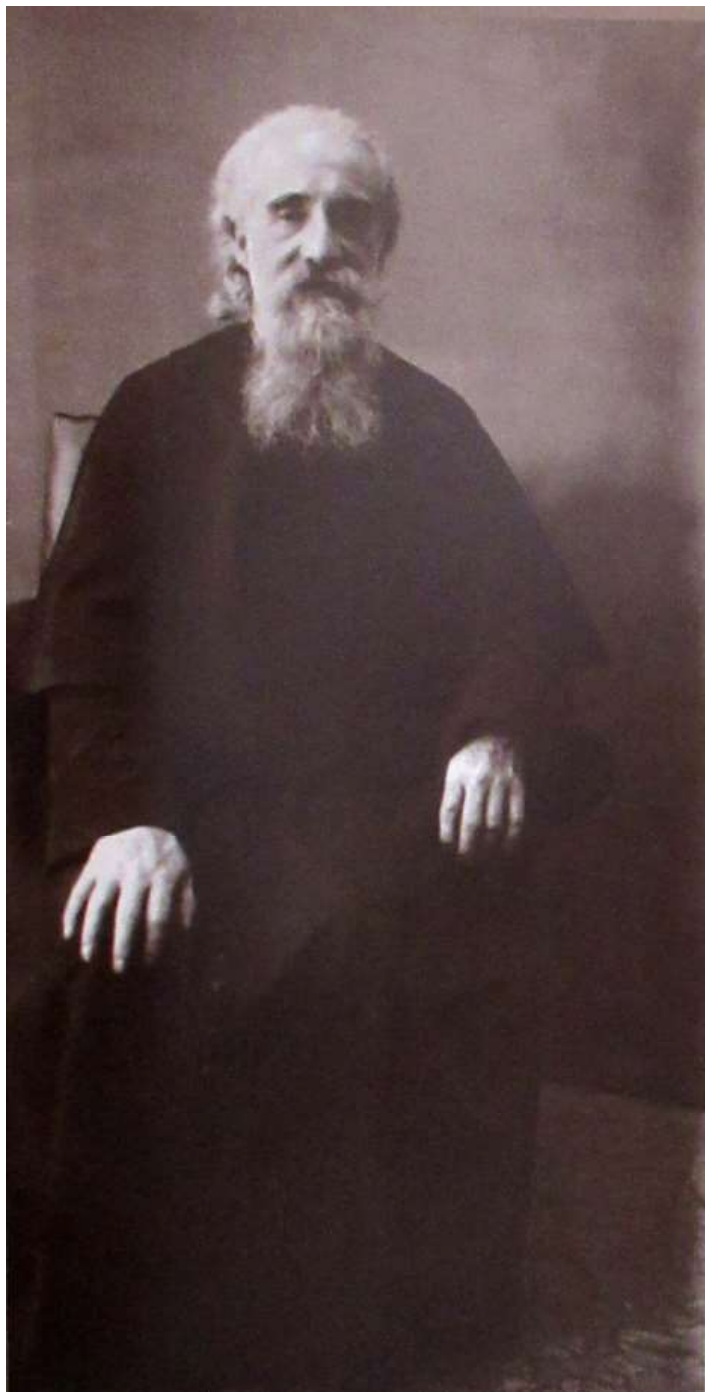
**„Timpul coboară spre
noi pe aripile îndurării și urcă
dinspre noi pe cele ale speranței.”**

**„Ne trebuie oare întreaga
viață pentru a ne descoperi
inima?”****

Maria - Mirela FILIMON

*Francisca Băltăceanu,
Andrei Brezianu, Monica
Broșteanu, Emanuel Cosmovici, Luc
Verly, Vladimir Ghika-Profesor
de Speranță, Editura Episcopiei
Romano-Catolice, Buc. 2013

** Gânduri pentru fiecare
zi de Vladimir Ghika, Editura
Episcopiei Romano-Catolice,
Buc. 2005

Despre îngeri

Sfânta Scriptură spune: „La început Dumnezeu a creat Cerul și Pământul (Gen.1,1). Biserica în învățatura sa de credință proclamă că Dumnezeu este creatorul celor văzute și nevăzute, al tuturor ființelor spirituale și materiale, adică al îngerilor și al lumii văzute, și în mod deosebit al omului.

Îngerii sunt creaturi pur spirituale, netrupești, invizibile și nemuritoare. Au înțelegere și voință, dar trup nu au. De aceea îngerii se numesc „mințile fără de trupuri”. Ei slujesc lui Dumnezeu, Îl preamăresc și sunt mesagerii săi în împlinirea de mântuire pentru toți oamenii. „Fiecare credincios are alături un înger ca apărător și păstor, pentru a-l conduce la viață”, ne spune Sf. Vasile csl Mare (330-379). Numărul îngerilor este foarte mare, fiecare localitate, pe oraș sau sat, ca și fiecare om au câte un Înger Păzitor.

La început toți îngerii au fost buni, ascultând de Dumnezeu. Unii dintre îngeri s-au ridicat împotriva lui Dumnezeu. Pe aceștia Dumnezeu i-a aruncat din Cer în Iad, unde s-au făcut draci necurați: „Văzut-am pe satana ca un fulger din Cer căzând”, zice Cristos (Luca 10,19).

De sfinții îngeri s-a ocupat în perioada primă Sf. Dionisie Arepagitul (+107) în renumita sa lucrare „Despre ierarhia cetelor cerești”. Această

operă este structurată în trei părți: 1. „Ierarhia superioară care slujește gloriei divine”. Această ierarhie se compune din cetele Serafimilor, Heruvimilor și Tronurilor. 2. „Ierarhia mijlocie” cu cetele: Domniile, Puterile și Scaunelor, și 3. „Ierarhia celor care se ocupă cu oamenii, cu popoarele”, având cetele Căpeteniilor, Arhanghelilor și Îngerilor.

Din grupa a 3-a sunt remarcați trei Arhangheli: Mihail, Gabriel și Rafael. Primii doi au roluri în „Noul Testament” iar cel de al treilea în „Vechiul Testament”.

Arhanghelul Mihail este unul din căpeteniile Îngerilor Păzitori, lucru remarcat de profetul Daniel. Numele lui înseamnă „cine asemenea lui Dumnezeu”. În „Apocalipsa” Sf. Ioan, Arhanghelul Mihail pornește lupta împotriva balaurului pe care l-a biruit (Apoc.22,7 și următoarele). Acești și cu alți îngeri iau parte la Sf. Liturghie, adorând pe Dumnezeu, ne asigură Sf. Ioan Gură de Aur (344-407).

Cel de-al doilea, Arhanghelul Gabriel, e solul lui Dumnezeu, numele lui înseamnă „Domnul este tăria mea”. În „Noul Testament” apare ca vestitor al nașterii Mântuitorului, vestind Sf. Fecioare că va avea un fiu (Luca 1,29-38). S-a arătat și preotului Zaharia vestind, la „altarul tămâierii”, nașterea lui Ioan Botezătorul (Luca 11-20).

(continuare în pag. 17)

Cel de al treilea, îngerul Rafael, apare în „Vechiul Testament”, în cartea lui Tobie (are 14 capitole). El e îngerul care l-a însoțit pe Tobie la Ecbatana, de unde își ia știe pe fiica lui Raguel. Îl ajută pe tatăl său să-și recapete vederea și la pregătirea unei căsătorii reușite. Iată textul unei antice rugăciuni în care apare ca apărătorul căsătoriilor: „Sfinte Înger Rafael, biruitorul lui Asmadeu și apărătorul și paznicul cununilor, aripa ta ocrotitoare întinde-o peste mine și peste casa noastră. Pune pe fugă dușmanul care ne dă târcoale, iar pe cele bune înlesnește-le mie ca unul ce ai putere înaintea lui Dumnezeu și iubitoarea lui îndurare pentru tot sufletul aflat în necazuri și nevoi. Tu, ce duci înaintea Tronului Marii Măririi, du și rugăciunea mea și mijlocește pentru mine la Cristos, Domnul Indurărilor, ca ă mă scape de necaz, de tulburări, de îndoieli și dezamăgiri și de toate slăbiciunile, cea din cea dinlăuntru sau dinafară. Dă-mi spirit de iubire, de pace cu cei apropiați mie, iar binecuvântarea Lui să vie peste casa mea în ceasul acesta și în toate zilele vieții mele. Așa, Conducătorul Cereștilor Puteri, de vegherea ta nu mă lipsi și de mine nu te depărta, fii înțeleghător cu nevrednicia mea, călăuzește-mi pașii spre tot ce-i bun, plăcut celor dragi mie, cu inima plină de bucuria celor de Sus, cu îngerii care-ți cântă: Sfânt,

sfânt este Domnul nostru, pline sunt Cerurile și pământurile de mărirea Ta. Amin.

Așa cum știm, fiecare avem un Înger Păzitor. Rugăciunea pe care ne-o recomandă Biserica este următoarea: „Îngerul lui Dumnezeu, care ești păzitorul meu, luminează-mă, cârmuiește-mă pe mine care-ți sunt încredințat ție prin mila lui Dumnezeu. Amin.”

Iar elevii să știe și zilnic să se roage așa cum am făcut-o din moși-strămoși: „Înger, îngerășul meu, / Ce mi te-a dat Dumnezeu/, Totdeauna fii cu mine/ Și mă-nvață să fac bine. / În tot locul mă păzește / Și de rele mă ferește, / În zi în nopte/ până-n ceasul cel de moarte”.

Și să nu uite de obligația pe care o au față de părinții lor: „oamne cât este de bine/ Când e mama lângă mine. / Doamne cât este de rău / Când nu văd pe tatăl meu. / Tata, mama mă iubesc / Și de mine se-ngrijesc. / Ține-i, Doamne, îndură-te, / La mulți ani cu sănătate, / Să se poarte tot de bine, / Să aibă grijă de mine.

Cei mai mari, chiar și teologii, să rostească „Canonul către Îngerul Păzitor” (vezi „Orologhion”).

Să nu uităm de data de 8 noiembrie a fiecărui an când sărbătorim pe Arhanghelii Mihail, Gabriel și Rafael.

Pr. Ioan ERDELI

Papa Ioan Paul al II-lea

Despre rugăciunea pentru sufletele din Purgatoriu

„Prima și cea mai înaltă formă de caritate pentru frați este dorința fierbinte pentru mântuirea lor veșnică. Iubirea creștină nu cunoaște granițe și merge dincolo de limitele spațiului și timpului, permițându-ne să-i iubim și să-i ajutăm pe aceia care au părăsit acest pământ”. Deci, nu doar credința în Purgatoriu, ci și datoria spirituală de a ne ruga pentru sufletele de acolo, fac parte din credința catolică, ne spunea Papa Ioan Paul al II-lea, Sfântul Ioan Paul al II-lea..

În afară de învățătura Bisericii, ce ne spune viața Sfântului Papă Ioan Paul al II-lea?

Rugăciunea pentru cei de dincolo de hotarele pământului, pentru Karol Wojtyla a început când era copil, cu moartea Mamei sale, când nu împlinise încă 9 ani.

Viața particulară a Papei Ioan Paul al II-lea a fost încercată de pierderi dureroase, în primul rând i-a murit mama, Emilia Wojtyla, la 45 de ani. A vorbit puțin despre durerea lui, a preferat să tacă, și tocmai tăcerea aceasta spune prin ea cât de mult a suferit. Tatăl său își dădea seama, i-a fost foarte aproape, l-a îndrumat spre rugăciune - practica rugăciunii era puternică în familie, frecventarea Sf. Liturghii, Rozariul -, dar acum

era altceva. Tatăl i-a fost modelul, îl vedea dimineața și seara rugându-se în genunchi, în tăcere, Tatăl trăia durerea demn, interiorizat și copilul a crezut că, imitându-l, va găsi o cale de ieșire din durerea lui sfâșietoare. A început să aibă „grădini secrete”, acele „spații cu totul impenetrabile”, din care totuși, rar, ajung până la noi durerile ascunse, chiar una dintre primele sale poezii:

„Pe mormântul tău alb
/înfloresc florile albe ale vieții.
/Vai, câți ani au trecut deja
/ fără de tine-câți ani?”

În Catedrala din localitatea natală, Wadowice, pe râul Skawa, era o reproducere a Madonei Negre de la Czestochowa, acolo întârzia în rugăciune. Impactul morții timpurii a Mamei a dat pietatea sa deosebită pentru Sfânta Fecioară Maria, care a reprezentat o înlocuire a afecțiunii materne.

Pierderile dureroase au continuat, fratele mai mare, Edmund, tânăr medic, tratându-și bolnavii de scarlatină, se molipsește și moare - era fratele care l-a ocrotit și l-a ajutat după moartea Mamei. La scurt timp, își pierde Tatăl.

Devenit Papă, într-unul din rarele momente „când își dezvăluia

(continuare în pag. 19)

(urmare din pag. 18)

grădinile secrete”, a mărturisit scriitorului francez Frossard durerile sale. Le-a purtat cu el peste tot, în camera personală de la Vatican avea fotografia părinților și într-un sertar al biroului păstra stetoscopul fratelui său Edmund.

Viața i-a impus să continue. Părinții îi erau „aproape”. Chiar a scris „cei plecați sunt lângă noi, însă nu-i putem vedea”. Azi se știe că „multe aspecte ale pontificatului lui Ioan Paul al II-lea își au rădăcina chiar în învățămintele pe care acel om ocolit de noroc le transmisese, cu puterea exemplului, fiului său. Nu este cu neputință, ca, asistându-și fiul pe durata formării sale, locotenentul să nu fi cugetat la cuvintele pe care Emilia le spusese despre fiul ei: într-o zi acest băiat o să fie cineva”.

Papa Ioan Paul al II-lea ne-a vorbit mult despre rugăciune, prin rugăciune putem să-i ajutăm pe cei din Purgatoriu, oricând, dar să nu uităm de luna noiembrie închinată acestor suflete. Și Papa subliniază: „Rugăciunea ne dă lumină pentru a vedea și a privi evenimentele proprii vieți și ale propriei istorii în perspectiva aducătoare de mântuire a lui Dumnezeu și a veșniciei”.

Umblare, stare...

*„Purtarea noastră ne poartă,
dar încotro ?*

(Fericitul Vladimir Ghika)

De mine cu mine vorbesc uneori
purtându-mi neliniștile la vedere
când știu că ascunderea e taina lor,
risipirea prin ale trupului unghere...
Încerc tot mai mult, tot mai acut
Să mă despresur, să-mi limpezesc făptura,
curaj să adun din Liniștea Ta
ce toate le toarce fuiorului vreme,
să fiu iar pe drum, ca la început,
când lumea mă cuprindea în repere,
iar pasul, privirea, auzul ...și inima mea
știa încotro să mai spere...
De mine cu Tine vorbesc tot mai des,
și vorba mea tot cere și cere...
Ascultă-mi, Părinte, temerea grea,
netezește-i chircirea cu a Ta mângâiere,
umblarea-mi să fie cu Tine a sta,
pasul vioi, zâmbet cald, spre tot ce mi -ai dat
înțelegere și iubire, glas cumpătat,
spre înlăuntru-mi și în afară,
din Iubirea Ta adiere...

Rugăciune către sfântul înger păzitor

Mărire Ție, Dumnezeu nostru, mărire Ție.

Împărate ceresc, Mângâietorule, Spiritului adevărului, Care pretutindenea ești și toate le împlinești, Vistierul bunătăților și dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi, și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi (*de trei ori*).

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Spirit și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău. Doamne miluiește (*de trei ori*), Mărire..., și acum...

Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-Se numele Tău, vie împărăția Ta, fie voia Ta, precum în cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuește de cel rău. Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Isuse Cristoase Fiul lui Dumnezeu miluiește-ne pe noi. Amin

Sfinte îngere, cel ce stai înaintea pătimășului meu suflet și al vieții mele celei ticăloase, nu mă lăsa pe mine, păcătosul, nici nu te depărta de mine pentru neînfrânarea mea. Nu da loc diavolului celui viclean, ca să-mi stăpânească cu silnicie acest trup muritor. Întărește mâna mea cea slabă și neputincioasă și mă îndreptează la calea mântuirii. Așa, sfinte îngere al lui Dumnezeu, păzitorul și acoperitorul sufletului și al trupului meu celui ticălos, iartă-mi toate cu câte te-am mâhnit în toate zilele vieții mele și orice am greșit în această zi. Acoperă-mă în această noapte și mă păzește de toată ispita celui potrivnic, ca să nu mâinii cu nici un păcat pe Dumnezeu; și te roagă pentru mine către Domnul, ca să mă întărească întru frica Sa și vrednic să mă arate pe mine, robul Său, bunătății Sale. Amin.

Colectivul redacțional

Director: prof. Otilia BĂLAȘ

Secretar de redacție: Pr. Olimpiu TODOREAN

Tehnoredactare computerizată: Pr. Olimpiu Todorean

Adresa: Redacția CALEA DESĂVÂRȘIRII
Str. Gen. Magheru, 3/5 - ORADEA -3700 (BH)